

RECITAL DE POESIA

EAP DEL BERGUEDÀ
Curs 2010 - 2011

ÍNDEX

1. Justificació
2. Objectius
3. Competències
4. Continguts
5. Activitats
6. Avaluació
7. Recursos

1. Justificació

La proposta de planificar un **recital de poesia** tenint en compte la llengua catalana, castellana i, en la mesura possible, la llengua anglesa es pot emmarcar dins les unitats basades en experiències comunicatives amb un tractament integrat de les llengües. En la unitat que presentem pretenem afavorir, sobretot, el desenvolupament de les competències comunicatives: la competència comunicativa lingüística i audiovisual i la competència artística i cultural. La primera, en l'àmbit de llengües es concreta en la competència oral, l'escrita i l'audiovisual. Una segona competència pròpia de l'àrea de llengües és la competència plurilingüe i intercultural. I una tercera competència pròpiament específica d'aquesta àrea és la literària. La competència artística i cultural és pròpia de l'àrea d'educació artística. Un recital de poesia requereix també creativitat, per part de l'alumnat, i contribueix a aquesta competència comunicativa. Aquesta unitat afavorirà també la competència d'autonomia i iniciativa personal, el tractament de la informació i competència digital, i la competència social i ciutadana, encara que a un altre nivell. Un recital de poesia és una *experiència d'una situació global comunicativa*, que permet treballar les competències esmentades.

Organitzar un recital de poesia suposarà, per part de l'alumnat, prendre decisions sobre a qui anirà adreçat, el contingut del recital, la tria de poemes, l'escriptura de poemes, les llengües que s'empraran, on es farà, amb qui serà necessari posar-se en contacte, recursos materials que es necessitaran, com es concretarà la difusió per informar del recital... Per tant, es tracta d'un procés on l'alumnat s'haurà d'organitzar per a realitzar les tasques necessàries de gestió, haurà de treballar amb textos de diversos gèneres: cartes, cartells, assemblea, poesia... Alhora, l'alumnat haurà de preparar el recital, portar-lo a terme i avaluar el procés i el resultat final. Un recital amb diverses llengües permet conèixer poemes d'altres cultures. Per tant, suposa una aproximació a la interdisciplinarietat dins l'àmbit de llengües.

La unitat va especialment adreçada a l'etapa de primària, per bé que podria ser emprada a altres etapes, amb els ajustaments pertinents.

2. Objectius

- Conèixer què fa falta per organitzar un recital de poesia: decidir els rapsodes, l'audiència, la temàtica, els textos o autors, el lloc i les condicions, la data del recital, la propaganda, l'acollida dels assistents, l'acompanyament musical, la presentació del recital, el producte final i la difusió.
- Prendre les decisions necessàries per a portar a terme el recital.
- Treballar en equip per a preparar el recital amb agilitat.
- Buscar i seleccionar els poemes per recitar en les diferents llengües.
- Conèixer autors i autores de poesia.
- Escriure diversitat de textos: per a sol·licitar l'espai escollit pel recital, els materials necessaris, per a informar de l'acte (elaborar programes, informar a les famílies...) i per donar difusió de l'actuació quan s'hagi portat a terme.
- Llegir, escriure i recitar poesia.
- Recopilar els poemes recitats.
- Utilitzar tecnologies de l'aprenentatge i de la comunicació per cercar poemes, escriure'n, gravar i difondre el recital (ordinador, Internet, fotografia i vídeo).

3. Competències

Es treballaran les següents competències:

Competències comunicatives:

1. Competència comunicativa lingüística i audiovisual
 - La competència oral
 - La competència escrita
 - La competència audiovisual
 - La competència plurilingüe i cultural
 - La competència literària
2. Competència artística i cultural

Competència metodològica:

3. Tractament de la informació i competència digital.

Competència personal:

6. Competència d'autonomia i iniciativa personal.

Competència específica centrada en convidaure i habitar el món:

8. Competència social i ciutadana

4. Continguts

EDUCACIÓ PRIMÀRIA

ÀMBIT DE LLENGÜES		LLENGUA CATALANA I LITERATURA	LLENGUA CASTELLANA I LITERATURA	LLENGUA ANGLESA
DIMENSIÓ COMUNICATIVA/LITERÀRIA	Parlar, conversar, recitar	Conversa. Assemblea (Aportació de propostes de recital. Presa de decisions) Parlar en grup Assaig del recital Recitació de poemes (to de veu, entonació, modulació, expressió corporal, expressió de sentiments...) Treball en equip	Recitació de poemes (to de veu, entonació, modulació, expressió corporal, expressió de sentiments...)	Recitació de poemes
	Escoltar i comprendre	L'escolta en la conversa, en l'assemblea i en situacions dialògiques Audició i comprensió de poemes Cal·ligrames	Audició i comprensió de poemes Cal·ligrames	Audició de poemes
	Llegir i comprendre	Cerca de poemes i d'autors/es Lectura i comprensió de poemes Estratègies de comprensió lectora Memorització de poemes Autors/es de poesia	Cerca de poemes i d'autors/es Lectura i comprensió de poesia Estratègies de comprensió lectora Memorització de poemes Autors/es de poesia	Lectura i comprensió de poemes senzills
	Escriure	Còpia de poemes Esriptura de poemes: aspectes formals, estructura, contingut, aspectes lingüístics Elaboració de cartells Esriptura de cartes Ús de processador de textos Ús del corrector automàtic Recull dels poemes del recital	Còpia de poemes Esriptura de poemes: aspectes formals, estructura, contingut, aspectes lingüístics Ús de processador de textos Ús del corrector automàtic	Còpia de poemes

ÀMBIT DE LLENGÜES		LLENGUA CATALANA I LITERATURA	LLENGUA CASTELLANA I LITERATURA	LLENGUA ANGLESA
DIMENSIO COMUNICATIVA/LITERÀRIA	Coneixement del funcionament de la llengua i el seu aprenentatge	Definició de poema, vers, estrofa i rima, mètrica Derivació, sinònims Comparació, personificació, metàfora i sentit figurat	Definició de poema, vers, estrofa i rima, mètrica Derivació, sinònims Comparació, personificació, metàfora i sentit figurat	
DIMENSIO PLURILINGÜE I INTERCULTURAL		Valoració de les produccions poètiques en català. Interès a conèixer poemes en català, castellà i anglès. Reconèixer la identitat lingüística i cultural de l'alumnat del grup classe. Semblances i diferències en els poemes en català, en castellà i en anglès.		

EDUCACIÓ ARTÍSTICA	MÚSICA I DANSA	VISUAL I PLÀSTICA
Explorar i percebre	Cerca i selecció de peces musicals per acompanyar el recital Escolta de peces musicals Expressió oral del que ha suposat el recital	Interès i gaudi en la representació del recital Observació dels recursos del llenguatge audiovisual Percepció del recital com a experiència artística
Interpretar i crear	Ús d'aparells de so Ús d'instruments musicals Acompanyament musical Ús del llenguatge musical	La preparació de l'escenari: decorats... Recopilació de les poesies Disseny dels cartells per informar del recital Enregistrament del recital: fotografia, vídeo Difusió del recital Ús del llenguatge artístic: pintura, decorats, il·lustració, fotografia, filmació, gravació...

5. Activitats

5.1. Presentació de la proposta

Explicar la proposta de recital de poesia a l'alumnat, per a compartir-la i concretar-la. Transmetre els objectius previstos. Es pot exposar que volem organitzar un recital de poesia entre alumnat i mestres perquè s'interessin pel gènere, perquè aprenguin a llegir, escriure, recitar-ne i a escoltar-ne. També per a conèixer autors i autores que n'han escrit. Es tractarà d'organitzar un recital de poesia, que comportarà realitzar un seguit d'activitats des de la seva preparació, la realització del recital i la difusió posterior. Podem relacionar el recital amb celebracions on hi tingui presència la poesia, aprofitant la festa de Sant Jordi, per a fer un intercanvi amb escoles del Paraguai, o bé per altres finalitats.

Conversar a l'aula sobre poesia: si n'han llegit, si n'han escoltat, on les han escoltat, si els han agradat. Quins autors i autores coneixen, quina poesia troben interessant per a conèixer i per recitar.

Podem dedicar una assemblea de classe o de cicle per començar a pensar l'organització del recital: quins autors/es o poemes interessants, on es podria fer, a quin públic aniria adreçat, quan, com demanar el local, on fer propaganda, com es faria l'enregistrament del recital, qui ho faria. Les escoles que facin intercanvi amb escoles d'un altre país han de decidir si podrien compartir aquest recital. L'alumnat hauria d'assumir tot allò que pugui realitzar. Es poden distribuir aquestes tasques per grups: encarregats de buscar el local, fer la propaganda, música, so, escenari, enregistrament del recital i difusió.

Els encarregats de buscar local per al recital, potser hauran d'escriure una carta a l'Ajuntament demanant-lo. Si s'ha de fer una carta, es pot redactar entre tota la classe. O potser hauran de contactar amb la direcció del centre per acordar-ho.

Els qui s'encarreguin de fer propaganda del recital potser hauran d'anar a la ràdio o hauran d'elaborar cartells per anunciar l'acte.

Els qui tinguin cura de la música probablement hauran de posar-se en contacte amb l'especialista de música per a preparar aquesta part d'ambientació del recital i l'acompanyament o no dels poemes.

Els qui tinguin cura del so, l'escenari, la il·luminació, els decorats, etc., hauran de portar a terme una seqüència d'accions per a tenir-ho tot a punt en les dates previstes.

Els encarregats de l'enregistrament del recital hauran de decidir amb quins mitjans i preparar els aparells amb temps suficient.

Posteriorment al recital hi haurà tota la feina de recollir la informació de fotografies, vídeo, poemes... i fer-lo arribar a qui s'hagi decidit pels mitjans acordats.

5.2. Cerca de poemes

Ens sembla molt important que l'alumnat aprengui a accedir amb facilitat a les fonts on podrà trobar poemes. Si els alumnes han d'habituar-se a llegir poesia, i han d'aprendre a escriure i a recitar-ne, cal identificar les fonts principals on en trobaran. Des de cada escola es pot treballar el procés de capacitació de l'alumnat en la recerca dels textos que es vol que utilitzin. Podem iniciar aquesta cerca de fonts d'informació fent un llistat amb els diferents llocs possibles:

- Biblioteques
- Llibreries
- Casa
- Internet

L'escola s'ha de fornir d'un recull d'autors i de poemes adequats, i també d'especialistes amb qui contactar quan calgui. Els equips docents poden treballar l'accés de l'alumnat a les fonts d'informació. El mestre disposarà d'un repertori variat i ric de poesia. I paral·lelament, l'alumnat es pot organitzar per accedir a les fonts esmentades i a altres que se'ls acudeixin. Portaran llibres de poemes que siguin vàlids per a llegir a classe i per a compartir entre tots. D'aquesta manera es pot fer un recull de textos entre els que més els interessin.

Pel que fa a la biblioteca de l'escola, del poble o de la ciutat, és possible haver-se posat en contacte amb els responsables, explicat el projecte del recital i acordat una trobada a la biblioteca, perquè se'ls mostri on poden trobar els textos esmentats i com demanar ajut als qui en tenen cura. L'escola pot demanar un préstec de llibres de poesia a la biblioteca local.

Les cerques a Internet es treballaran a partir d'adreces aportades pels docents.

També es pot comptar amb la col·laboració de les famílies en la recerca de fonts d'informació.

5.3. Lectura de poemes

Els docents i l'alumnat llegiran poemes a l'aula ordinària. Es destinarà un temps per lectura de poesia dins l'aula. S'aniran escollint les que formaran part del recital previst. Es buscarà informació dels autors i autores.

Es pot contactar amb persones especialitzades o afeccionades a recitar-ne, i se'ls demanarà d'anar al centre. A cada poble o a cada zona hi sol haver poetes coneguts o persones que els agrada la poesia.

5.4. Anàlisi de poemes

Quan s'hagin triat els poemes i se n'hagin llegit, es proposarà analitzar com estan escrits: els aspectes formals, l'estructura, el contingut, el lèxic, els

recursos lingüístics, el significat o les vivències que desperten, etc. En tot cas, aquesta anàlisi es farà amb els textos escollits per al recital.

5.5. Recitació de poemes

Quan s'hagin escollit els poemes que es volen incloure en el recital s'organitzaran activitats de recitació. Ha d'entendre's com un procés de perfeccionament en l'exposició oral de textos poètics. Individualment, en petit grup o en gran grup s'organitzarà l'assaig necessari perquè la recitació de poesia arribi a un nivell de màxima correcció. Els tutors o tutores acompanyaran el procés.

5.6. Construcció de poemes entre tots a la pissarra

Quan s'hagin llegit poesies i quan s'hagin analitzat amb cura els seus aspectes essencials es pot proposar fer l'experiència de construir poemes entre tots a la pissarra, escrivint els docents, però construint-los entre tota la classe. D'aquesta manera, la classe s'aboca a redactar poemes entre tots. Hi ha la possibilitat que algun d'aquests poemes s'inclogui dins el recital.

5.7. Escripció individual de poemes

Opcionalment, es pot donar la possibilitat que l'alumnat escrigui poesies, i també emprar-les en el recital. Els poemes elaborats es llegiran a la resta de la classe, es treballarà el reconeixement dels encerts de cadascun i es faran les aportacions que es considerin adients per a millorar els textos.

5.8. Assaig de les poesies que es recitaran durant el recital

L'alumnat assajarà el temps necessari per a garantir un bon recital. En l'assaig es tindrà en compte tots els aspectes verbals, gestuals, contextuals, etc. Necessaris per a una correcta recitació.

5.9. Posta en escena del recital

El dia, hora i lloc acordat es portarà a terme la sessió prevista. Prèviament s'haurà d'haver posat a punt la il·luminació, la música, la presentació, l'escenari, la filmació, etc.

5.10. Difusió

D'una banda, s'ha de garantir que l'alumnat tingui el recull dels poemes. D'altra banda, cal fer arribar la difusió on s'hagi acordat a inicis del projecte.

Paral·lelament a aquestes activitats es realitzaran les que es desprenguin de l'organització del recital.

6. Avaluació

Per a l'avaluació diferenciarem quatre moments:

- A l'inici del tema, es pot esmerçar un temps per parlar entre tots sobre aquesta proposta, per veure què en sap l'alumnat, si coneixen alguns autors, si els agraden... Tot seguit l'equip docent els podrà dir breument allò que vol que n'aprenguin.
- Els docents faran el seguiment de l'alumnat quan estiguin llegint, recitant, escoltant o elaborant els poemes, preparant el recital, i en general durant tot el procés de treball. D'aquesta manera podran recollir informació sobre els coneixements adquirits, les dificultats que vagin sorgint... Alhora s'afavorirà l'autoavaluació per part de l'alumnat.
- Quan s'hagi acabat el recital es farà una valoració final. En aquesta valoració, podem posar èmfasi en els aspectes següents:
 - L'interès pel recital
 - L'eficàcia en l'organització i el compliment dels compromisos establerts
 - L'aprenentatge en la recitació de poemes
 - L'escolta en la poesia
 - La millora en l'escriptura de poesia en tots els aspectes despleats: forma, estructura, contingut i aspectes lingüístics
 - La identificació d'aspectes reeixits i aspectes febles en el procés.
- En acabar el recital seria interessant documentar l'experiència. Els cicles que hi han participat, els cursos que han escrit poesia, les competències treballades, les activitats no previstes que s'han incorporat, la bibliografia emprada, els materials necessaris...La revisió de com hagi anat el recital permetrà valorar els canvis a incorporar.

7. Recursos

MÈTODE DE TREBALL

Cicle inicial

CÒPIA POEMA

1. Busco poemes i en llegeixo.
2. Trio un poema que m'agradi.
3. Llegeixo el poema per entendre'l. Em fixo en el contingut, el títol, la forma, els versos, la puntuació, l'autor/a...
4. Copio el poema en un foli.
5. Llegeixo el poema i reviso si:
 - . He escrit el títol.
 - . He començat en majúscula.
 - . He escrit bé totes les paraules.
 - . He separat bé les paraules.
 - . He copiat bé els versos.
 - . He escrit el nom de l'autor/a.
6. Faig un dibuix del poema.
7. Preparo la recitació.
8. Recito el poema a tota la classe.
9. Escolto la crítica i tinc en compte les aportacions.

POEMA INVENTAT

1. Penso de què vull escriure el poema.
2. Penso com el vull escriure.
3. Escric paraules relacionades amb el tema del poema.
4. Escric el poema: el títol, els versos, les estrofes...
5. Llegeixo el poema i reviso si:
 - . He expressat el que volia dir
 - . He escrit bé totes les paraules.
 - . He separat bé les paraules.
 - . He escrit en versos.
 - . He fet estrofes.
 - . He tingut en compte la rima.
6. Passo el poema a net, a mà o a l'ordinador.
7. Faig un dibuix del poema.
8. Preparo la recitació.
9. Recito el poema a tota la classe.
10. Escolto la crítica i tinc en compte les aportacions.

ESCRIURE POEMES

1. Penso el tema del poema.
2. Penso com el vull escriure.
3. Penso com expressar el que vull dir poèticament. Opcionalment, escric paraules relacionades amb el tema, paraules que rimin, adjectius, personificacions, comparacions, sinònims...
4. Escric el poema.
5. Escric el títol.
6. Llegeixo el poema i reviso:
 - . Els versos, la rima i el ritme
 - . Les estrofes
 - . Els recursos literaris (adjectius, comparacions, repeticions de les paraules...)
 - . L'ortografia
 - . La puntuació
7. Ensenyo el poema al mestre o a la mestra per revisar-lo.
8. Passo el poema a net.
9. Assajo la recitació: llegeixo el poema, el memoritzo, faig l'entonació adequada...
10. Recito el poema.
11. Escolto la crítica i tinc en compte les aportacions.

ESCRIURE POEMES

1. Penso en el tema del poema.
2. Penso com el vull escriure.
3. Penso com expressar el que vull dir poèticament. Opcionalment, escric paraules relacionades amb el tema, paraules que rimin, adjectius, personificacions, comparacions, sinònims...
4. Escric el poema.
5. Escric el títol.
6. Llegeixo el poema i reviso:
 - . Els versos, la rima i el ritme
 - . Les estrofes
 - . Els recursos literaris (adjectius, comparacions, repeticions de les paraules...)
 - . L'ortografia
 - . La puntuació
7. Ensenyo el poema al mestre o a la mestra per revisar-lo.
8. Passo el poema a net.
9. Llegeixo el poema.
10. El memoritzo.
11. Assajo la recitació.
12. Recito el poema.
- 13-. Escolto la crítica i tinc en compte les aportacions.

RECITAR POEMES

1. Llegeixo poemes.
2. Selecciono un poema que m'agradi.
3. Rellegeixo el poema i en gaudeixo. Em fixo en el significat.
4. Busco al diccionari paraules que no entenc.
5. Identifico els versos, les estrofes, la rima, el nombre de síl·labes de cada vers, la musicalitat, el ritme, els adjectius, les comparacions, les metàfores, les personificacions...
6. Copio el poema en un full.
7. Anoto en el poema allò que he de tenir en compte per la recitació.
8. Memoritzo el poema.
9. Assajo la recitació: articulo bé les paraules, parlo alt, entono adequadament, adequo l'expressió de la veu al contingut del poema, tinc en compte les síl·labes accentuades, la puntuació, les pauses dins de cada vers...
10. Recito el poema: miro al públic, presento el poema, el nom de l'autor/a, dic per què l'he escollit...
11. Escolto la crítica i tinc en compte les aportacions.

ESCRIURE POEMES

1. Penso el tema del poema.
2. Penso com el vull escriure.
3. Penso com expressar el que vull dir poèticament. Opcionalment, escric paraules relacionades amb el tema, paraules que rimin, adjectius, personificacions, metàfores...
4. Escric el poema.
5. Escric el títol.
6. Llegeixo el poema i reviso:
 - . Els versos, la rima i les estrofes
 - . Els recursos literaris (adjectius, metàfores, comparacions, repeticions de les paraules...)
 - . L'ortografia
 - . La puntuació
 - . L'accentuació
7. Ensenyo el poema al mestre o a la mestra per a revisar-lo.
8. Passo el poema a net.
9. Preparo la recitació: llegeixo el poema, el memoritzo, assajo la recitació.
10. Recito el poema.
11. Escolto la crítica. Tinc en compte les aportacions dels companys i companyes i del mestre o mestra.
12. Realitzo les últimes correccions.

RECITAR POESIA

Per preparar la recitació de poesia podem tenir en compte els següents passos:

Escoltar recitació de poesia per part dels mestres o persones externes a l'escola vinculades a la poesia. Poden ser familiars de l'alumnat, l'alumnat, poetes del municipi o de la comarca...

Llegir poesies.

Escollir, del repertori de textos, una poesia per recitar.

Aprendre la poesia. Llegir-la, entendre el significat, imaginar-nos amb imatges el significat de la poesia, captar el to, conèixer el significat de totes les paraules...

Assajar la recitació.

- Articular bé les paraules
- Dir el poema a poc a poc
- Pronunciar bé les paraules
- Entonar tenint en compte els signes de puntuació i el significat de la poesia
- Donar musicalitat o ritme al poema
- Tenir en compte la gesticulació (cara, cos)
- Tenir en compte els silencis

Recitar davant de tota la classe.

- Presentar el poema (títol, autor, contingut, característiques del poema...)
- Recitar
- Mirar als oients
- No tapar-se la cara amb el full o llibre

Escoltar com altres companys/es reciten poesia.

Fer una crítica constructiva.

Preparar la recitació pel recital.

<http://www.viulapoesia.com>

AAVV (2007). Los poemas de pillo. Madrid. SM.

Alberti, R. (2008). 4 poemas de Rafael Alberti y un ancla abandonada. Valencia: Versos y trazos.

Albó, N. (2001). M'ho ha dit el vent. Barcelona: Columna.

Cáceres, C; Santamaria, N. (2009). A la carta. Vic: Edicions l'Àlber

Carner, J. (2007). Bestiari. Barcelona. Barcanova.

Dahl, R. (2005). Cuentos en verso para niños perversos. Alfaguara.

Desclot, M. (2007) Poesies amb suc. Antologia de poesia per a infants. Barcelona: La Galera.

García, A. (2006) Versos con alas. Barcelona: Lynx.

Pavón, M (2001) Yeray poeta. Madrid: Ajonjolí. Hiperión.

Pavón, M. (2003) Garagotes. Madrid: Ajonjolí. Hiperión.

Pavón, M. (2008) Versos liantes, contantes y sonantes. Valencia. Brosquil.